

ВІДГУК

на дисертаційне дослідження Ді Тяньчао «Методика формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів», поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими планами, програмами, темами

Актуальність поданої до захисту дисертації не викликає сумніву з багатьох причин. *По-перше*, це пов'язано з необхідністю удосконалення системи фахової підготовки майбутніх фахівців-музикантів на засадах новітніх моделей, які забезпечують ефективне формування етнокультурної компетентності, що уможливорює толерантне співіснування в поліетнічному середовищі та розширення меж міжкультурної взаємодії. *По-друге*, формування етнокультурної компетентності на основі музики для ударних інструментів, актуалізує потребу у системній розробці теоретико-методологічного та методичного обґрунтування цього процесу. *По-третьє*, звернення до досліджуваної проблеми сприятиме подоланню слушно виокремлених здобувачем суперечностей, що все ще мають місце у професійній мистецькій освіті.

Доцільність дослідження за згаданим напрямком зумовлена особливостями використання музики для ударних інструментів як універсального засобу, що відображає ритмічну основу та енергетику музичних традицій різних народів. Тож їхнє застосування у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців-музикантів дозволить здобувачам освіти глибше занурюватися у специфіку різних музичних культур, розвивати відчуття ритму та виконавські навички з етнічної музики, а також відпрацьовувати технічні навички у поєднанні з теоретичними знаннями.

Своєчасність розгляду зазначеної проблеми обумовлена необхідністю набуття майбутніми вчителями-музикантами здатності до збереження та популяризації національних культурних надбань, протидії культурній уніфікації та втраті національної самобутності на тлі глобалізації, міграційних процесів та культурної асиміляції.

Значущість виконаного дослідження підсилюється й відповідністю його проблематики тематичному плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» і становить частину наукової теми «Теорія і методика

підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми».

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Аналіз змісту дисертації та публікацій Ді Тяньчао дає підстави для висновку про наукову обґрунтованість і достовірність представлених автором результатів. Це підтверджується глибоким аналізом генези етнокультури в освітніх стратегіях України і світу в рамках національних парадигм, що уможливило ретельне й послідовне *вивчення ключових понять* досліджуваного феномена (етнокультура, етнокультурна компетентність особистості та процес її формування, потенціал музики для ударних інструментів як способу художньої комунікації); *представлення авторського тлумачення* досліджуваного поняття; обґрунтування *компонентної структури, критеріїв, показників, рівнів* сформованості етнокультурної компетентності особистості в контексті професійного розвитку майбутніх вчителів музичного мистецтва на основі музики для ударних інструментів.

Подальший дослідницький пошук дисертанта було пов'язано з визначенням авторського бачення щодо вибору *наукових підходів і принципів* та розробки *педагогічних умов і методів* формування досліджуваного утворення, а також конструювання організаційно-методичної *моделі* етнокультурної компетентності особистості, формування якої на основі музики для ударних інструментів забезпечувалось через впровадження чотирьохетапної авторської методики. Дієвість останньої було перевірено експериментально й підтверджено статистичною обробкою результатів, що уможливило виявлення позитивної динаміки рівнів сформованості досліджуваного феномена. Подані у дисертації висновки й рекомендації стали логічним завершенням проведеного дослідження.

Достовірність і вірогідність результатів дослідження підтверджено обґрунтованістю вихідних теоретико-методологічних положень, цілісністю та системністю їхнього аналізу; застосуванням під час наукового пошуку різнорівневих підходів та принципів; використанням як загальноприйнятих, так і специфічних для даної проблеми методів наукового пошуку; адекватною репрезентативною вибіркою; застосуванням при обробці результатів методів математичної статистики, що сприяло отриманню гранично точних результатів у перевірці ефективності методики формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів.

З огляду на представлені результати дослідження, що є новими, оригінальними й вирізняються глибоким розумінням та адекватним застосуванням методологічного підґрунтя, котре повністю відповідає обраній проблемі, маємо підстави стверджувати, що основні результати науково-дослідницького пошуку отримані дисертантом особисто й дійсно характеризуються науковою новизною та практичним значенням.

3. Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження (теоретичних та/або експериментальних)

Наукова новизна дослідження є беззаперечною. Оскільки поставивши за мету теоретичне обґрунтування та експериментальну перевірку методики формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів, дисертант докладно й послідовно розв'язував завдання щодо розкриття ролі і генези етнокультури в освітніх стратегіях України і світу; визначення сутності і змісту етнокультурної компетентності особистості; обґрунтування наукових підходів, художньо-педагогічних принципів, педагогічних умов та критеріально-рівневого апарату сформованості досліджуваного утворення у здобувачів вищої мистецької освіти; а також експериментальної перевірки ефективності запропонованої авторської методики формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів згідно визначених етапів.

Ретельно вивіреним вектором дослідницького пошуку дозволив здобувачеві представити науково обґрунтовані та експериментально перевірені результати виконаного дослідження, що мають наукову новизну й дають підстави кваліфікувати його як таке, що привносить у науку нове розв'язання досліджуваної проблеми, до яких відносяться:

- ***Авторське потрактування сутності етнокультурної компетентності особистості*** як інтегрального особистісно-професійного феномену, що відображає здатність особистості застосовувати знання, вміння та ціннісні орієнтації, пов'язані з різними культурними традиціями, для свідомого осмислення, творчої інтерпретації, глибокого розуміння й адаптації музичного репертуару та методів мистецького навчання до потреб сучасного суспільства в умовах міжкультурної взаємодії, забезпечуючи гармонійне поєднання професійної майстерності, комунікативної чутливості та емоційної залученості з метою сприяння формуванню толерантності, духовного збагачення,

усвідомлення культурного різноманіття й створення умов для міжкультурного діалогу та збереження музичної спадщини різних народів.

• **Компонентна структура етнокультурної компетентності особистості** в єдності *особистісно-аксіологічного* (зумовлює ціннісне ставлення до культурної спадщини, сприяє глибокому осмисленню її значення та вихованню толерантності), *когнітивно-технологічного* (забезпечує оволодіння знаннями про музичні традиції різних народів, навичками аналізу та інтерпретації музичних творів, а також інтеграцію інноваційних педагогічних технологій у процес навчання), *комунікативно-інтерпретаційного* (орієнтований на розвиток здатності до міжкультурної комунікації та творчої інтерпретації музичних творів у контексті етнокультурного діалогу), *рефлексивно-інноваційного* (спрямований на аналіз і вдосконалення виконавської діяльності, а також інтеграцію інновацій у збереження та популяризацію етнічної музики) компонентів.

• **Методологічна стратегія формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів**, ґрунтована на основі поєднання аксіологічного, компетентнісного, герменевтичного і творчодіяльнісного наукових підходів, а також комплексу художньо-педагогічних принципів, релевантних для дослідження (полікультурної гармонії, духовно-ціннісного занурення, інтеграції раціонального та емоційного, контекстного моделювання, діалогічної інтерпретації, культурної диверсивності, інтерактивного музикування, емоційно-ритмічного самопрояву).

• **Методика формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів**, в основу якої покладено комплекс педагогічних умов (стимулювання емоційно-ціннісного ставлення до етнокультурного мистецько-освітнього контенту засобами сучасних ІКТ; набуття і систематизація етнокультурних знань засобами використання пізнавально-розвивального потенціалу квіз-технології; набуття практичного етнокультурного досвіду через занурення в етнокультурне художньо-комунікативне середовище; забезпечення можливостей для творчої самореалізації у процесі музичного міжкультурного діалогу) а також *методів*: (ритм-каркас етнокод, культурний ритм-квіз, інтерактивні музичні лабіринти, етнокультурний імпровізаційний діалог тощо), застосування яких здійснюється відповідно до чотирьох спеціально організованих етапів (ціннісного осмислення, накопичення і практичної імплементації інформаційної бази, набуття етнокультурного художньо-інтерпретаційного досвіду, творчої адаптації).

•Критерії та показники оцінювання рівнів сформованості етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів: ціннісно-потребовий, знанієво-операційний, концептуально-виражальний, регулятивно-інтерактивний.

4. Практичне значення отриманих у дослідженні результатів

Не викликає сумніву й практичне значення отриманих Ді Тяньчао результатів у процесі дослідження, які можуть бути використані у процесі методичної та творчо-виконавської підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальностями 025. «Музичне мистецтво» та 014. «Середня освіта (Мистецтво. Музичне мистецтво)». Вважаємо, що запропонована автором модель в цілому й методика формування досліджуваного утворення зокрема, можуть бути застосовані у процесі удосконалення змісту професійної підготовки майбутніх фахівців-музикантів як в Україні, так і в Китаї, оскільки сприяють їх професійно-особистісному розвитку та набуттю етнокультурної компетентності.

5. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення

Дисертація має традиційну структуру й складається з анотацій українською та англійською мовами, списку публікацій здобувача, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, що містить 212 найменування (з них 34 іноземними мовами). Загальний обсяг тексту дисертації 251 сторінка, з них –192 сторінки основного тексту. Робота містить 15 таблиць і 5 рисунків, що разом з додатками становить 27 сторінок.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження її об'єкт і предмет, мету і завдання, подано комплекс методів (теоретичні, емпіричні, математичної статистики), застосованих під час розв'язання поставлених завдань; аргументовано наукову новизну, теоретичне та практичне значення одержаних результатів; відображено відомості про апробацію і впровадження результатів дослідження та їх висвітлення в наукових публікаціях. Структура роботи не викликає заперечень, дисертацію оформлено згідно чинних вимог.

Зміст *першого розділу* дисертації присвячений визначенню ролі і генези етнокультури в освітніх стратегіях України і світу в рамках національних парадигм, дозволив здобувачеві підтвердити значення етнокультури в освітніх системах різних країн та її вплив на формування національної ідентичності, збереження культурної спадщини, розвиток культурного діалогу. Дисертант

змістовно розглядає категорію етнокультури через представлення характерологічних особливостей кожного з її елементів (мова, традиції, звичаї, мистецтво тощо) у рамках освітніх стратегій різних країн світу. А також виважено прослідковує поетапну генезу становлення етнокультурного компоненту у вітчизняній системі освіти незалежної України та в освітніх системах світу (1.1).

Заслуговує на увагу й копітка робота здобувача щодо розкриття сутності та змісту етнокультурної компетентності майбутніх вчителів музичного мистецтва, підкреслюючи важливість використання музики для ударних інструментів у цьому процесі. Ді Тяньчао довів, що досліджувана компетентність передбачає високий рівень знань, розуміння та способів дій у досліджуваному напрямку, а також здатність ефективно використовувати їх в освітньому процесі, що базується на гнучкості комунікацій та творчій активності особистості, її прагненні до саморозвитку і самореалізації у майбутній професійній діяльності та відкриває нові можливості для творчості й подальшого професійного зростання. А її формування, наголошує дисертант, є ключовим завданням у підготовці фахівців, здатних ефективно працювати у полікультурному середовищі та сприяти вихованню толерантності й поваги до культурного різноманіття серед учнів.

На особливу увагу заслуговує зміст *другого розділу*, де здобувачем вибудовувалася методологічна стратегія формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів. Ді Тяньчао надає глибокий аналіз кожного з *наукових підходів* (компетентнісний, культурологічний, діяльнісний, аксіологічний, інтегративний), детально розкриваючи доцільність їхнього використання у формуванні досліджуваного утворення, а також акцентує увагу на особливостях застосування принципів (культуровідповідності, діалогічності, інтеграції, активності, рефлексії), що зумовлюють ефективність формування етнокультурної компетентності. Слушною, на наш погляд є акцентуація здобувача на ролі музики для ударних інструментів як засобу пізнання та розуміння культурного різноманіття, а також її значення для практичного застосування студентами у власній професійній діяльності, що дозволяє глибше зануритися в культуру різних народів, розвиваючи тим самим свою етнокультурну компетентність. (2.1.).

Заслуговує на схвалення й розроблений дисертантом комплекс педагогічних умов із ретельно підбраною до кожної з них ресурсною базою, що уможливило їхню реалізацію у процесі фахової підготовки майбутніх вчителів-музикантів.

Викликає зацікавленість й низка конкретних інноваційних методів, котрі забезпечуть успішне формування етнокультурної компетентності через використання музики для ударних інструментів. Перебіг інтеграції сучасних технологій, активних методів навчання та практичного занурення в етнокультурне середовище, що в сукупності забезпечує комплексний підхід до розвитку необхідних компетентностей у майбутніх фахівців музичного мистецтва, детально представлено у підрозділі 2.2. (сс.104-125). Завдяки вибудованій таким чином стратегії дисертанту вдалося коректно змодельовати процес набуття етнокультурної компетентності особистості за рахунок застосування 4-х етапної авторської методики формування зазначеної якості у підготовці майбутніх вчителів музичного мистецтва на основі музики для ударних інструментів, яка представлена в унаочненому вигляді на рис. 2.1.(с. 124).

Безперечний науковий інтерес викликає потужна дослідно-експериментальна робота щодо перевірки авторської методики формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів, результати якої подано у *третьому розділі*, де представлено результати констатувального, формувального та підтверджувального етапів експерименту. Кожен із етапів мав свою мету й завдання та потребував відповідних форм, методів і технологій навчання, проте всі етапи експерименту підпорядковувалися загальній меті: перевірці ефективності запропонованої методики формування етнокультурної компетентності через використання музики для ударних інструментів.

Задля діагностичного визначення базового рівня сформованості досліджуваного утворення (3.1.) дисертантом було зrealізовано низку завдань, зокрема, щодо визначення чітких критеріїв та показників для оцінки рівня етнокультурної компетентності; проведення діагностичних заходів для встановлення початкового рівня досліджуваної компетентності у студентів; обробки та інтерпретації отриманих даних. Заслуговує на високу оцінку виваженість, продуктивність та перебіг упровадження запропонованої авторської методики на рівні формувального експерименту (3.2). Її реалізація здійснювалася згідно представленої організаційно-методичної моделі як системи, де запропоновані педагогічні умови і відповідні кожному етапу розгортання експерименту методи, у своєму взаємозв'язку, взаємодії й взаємозалежності зі складниками кожного з представлених блоків, забезпечували системну

цілісність формування етнокультурної компетентності через музику для ударних інструментів.

Одержані числові значення показників сформованості етнокультурної компетентності майбутніх фахівців через музику для ударних інструментів на підсумковому етапі експерименту уможливили визначення рівня сформованості етнокультурної компетентності у респондентів експериментальної та контрольної груп на завершальному етапі формувального експерименту та підтвердити, що показники в експериментальній групі значно зросли порівняно з результатами респондентів контрольної групи. Так, за високим, аналітично-творчим рівнем, результати респондентів в експериментальній групі зросли на 13,2 %, тоді як у контрольній групі — на 3,3 %; за середнім, активізаційно-опосередкованим, рівнем кількість учасників у ЕГ збільшилася на 26,4 %, у КГ — лише на 2,3 %. На низькому, пасивно-інертному, рівні в ЕГ кількість студентів зменшилася на 20,9 %, а в КГ — лише на 3,1 %, що дало різницю 17,8 %. За індіферентним рівнем в ЕГ залишилося лише 10,4 %, а в КГ їх кількість знизилася на 2,6 %, що означає різницю 13,9 % на користь ЕГ. Тож відмінності між результатами в КГ і ЕГ та їх опрацювання методами математичної статистики, дають підстави стверджувати, що запропонована методика є ефективною. Узагальнення отриманих результатів підтвердило досягнення поставленої мети та успішне виконання завдань дисертаційного дослідження, що підтверджено загальними висновками дослідження й засвідчує його новизну і практичне значення.

6. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях

Маємо засвідчити, що у процесі аналізу змісту дисертаційного дослідження та низки наукових публікацій Ді Тяньчао, випадків недотримання академічної доброчесності не виявлено. Використані у дисертації матеріали наукових праць дисертанта, котрі були попередньо опубліковані з метою висвітлення в них основних наукових результатів дослідження, вказані в анотації дисертації й самоплагіатом не вважається.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Наголошуючи на загальному позитивному враженні від дисертації Ді Тяньчао та враховуючи складність і унікальність предмету дослідження, хотілося б висловити певні зауваження та побажання:

1. Схвалюючи представлену у дослідженні генезу категорії «етнокультура», вважаємо, що варто було б конкретизувати її співвідношення й взаємозв'язок з іншими видами культури у сучасній стратегії оновлення національної мистецької парадигми освіти.
 2. Відмічаючи в якості позитиву наявність значної кількості опрацьованої наукової літератури, зазначимо, що робота набула б більшої ваги, якби у процесі її аналізу більш змістовно виявлялося критичне мислення й власна позиція дисертанта з тих чи інших питань з проблеми дослідження.
 3. Вважаємо, що робота значно виграла б, якби автор віднайшов можливість більш розлого, навіть окремим підрозділом, схарактеризувати особливості музики для ударних інструментів, що дозволило б більш детально висвітлити специфіку виконавської техніки, а також роль ударних інструментів у музичному ансамблі та сольному виконанні.
 4. Робота набула б ще більшої досконалості, якби наряду з відмінним висвітленням важливості використання ударних інструментів для формування етнокультурної компетентності, автор продемонстрував розуміння потенційних труднощів, які можуть виникнути при навчанні студентів, особливо тих, хто не знайомий з етнічними традиціями певних культур.
 5. Заслуговує на схвалення належна увага дисертанта до визначення ходу та результатів експериментальної роботи, проте, на нашу думку, варто було б конкретизувати відмінності між групами китайських та українських студентів, оскільки в дослідженні брали участь обидві групи здобувачів.
- Разом з тим наголошуємо, що зазначені зауваження й побажання суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, якій притаманні оригінальність, наукова новизна та практична цінність.

Прикінцевий висновок

Враховуючи актуальність дослідженої проблеми, наукову новизну положень дисертації, обґрунтованість і достовірність отриманих результатів, вважаємо, що дисертаційна робота «Методика формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів», є цілісним, самостійним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні завдань, аргументованістю теоретичних положень і висновків та практичним значенням, відповідає вимогам Порядку

підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 261 від 23 березня 2016 р., пп. 6, 7, 8 та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової ради про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а її автор, Ді Тяньчао, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри мистецької освіти
Центральноукраїнського державного
університету імені Володимира Винниченка

Алла РАСТРИГІНА

Підпис Алли РАСТРИГІНОЇ засвідчую
Проректор з наукової роботи

Ліля КЛЮЧЕК